

підготовки фахівця у закладі вищої освіти технічного напрямку.

Серед прийомів засвоєння наукової термінології чільне місце займає семантизація значення термінів з опорою на аналіз їхньої граматичної структури та функціонального призначення у науковому тексті.

Запропонована система завдань сприяє ефективному засвоєнню термінів різної структури і допомагає студентам професійно орієнтуватися як в навчальних, так і в оригінальних текстах обраної спеціальності з виходом в реальну професійну комунікацію.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання. / за ред. укр. видання д-ра пед. наук, проф. С.Ю. Ніколаєва. Київ : Ленвіт, 2003. 273 с.
2. Селігей П.О. Науковий стиль української мови: ресурси оновлення. *Мовознавство*. Київ, 2006. № 2-3. С. 174–178.
3. Сидоренко Л.М. Мовна та мовленнєва компетентності як складові підготовки спеціаліста технічного напрямку. Л.М. Сидоренко, Н.В. Тільняк *Вісник НТУУ «КПІ»* : зб. наук. пр. Вип. 5(II). Київ : НТУУ «КПІ», 2015. с. 60–67.
4. Туркевич О. Методика викладання української мови як іноземної: розвиток науки і становлення терміна. Теорія і практика викладання української мови як іноземної. Харків : ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2009. Вип. 4. С. 137–144.
5. Ушакова Н.І. Концепція мовної підготовки іноземців у ВНЗ України. *Викладання мов у вищих навчальних закладах освіти. Міжпредметні зв'язки*: зб. наук. пр. Харків : ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2011. Вип. 19. С. 136–146.

УДК 373.2:810.053:316.774(477)

DOI <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2023.28.2.2>

ТРАНСФОРМАЦІЯ СУЧАСНОГО МОВЛЕННЄВОГО ПРОСТОРУ НА ТЛІ СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНИХ ЗМІН В МАСМЕДІЙНІЙ СФЕРІ: НАСЛІДКИ ЗМІН ТА ПЕРСПЕКТИВИ МАЙБУТТЯ ДЛЯ УКРАЇНИ

TRANSFORMATION OF THE MODERN SPEECH SPACE AGAINST THE BACKGROUND OF SOCIO-POLITICAL CHANGES IN THE MEDIA SPHERE: CONSEQUENCES OF CHANGES AND FUTURE PROSPECTS FOR UKRAINE

Плеханова Т.М.,

orcid.org/0000-0003-2639-0396

кандидат філологічних наук, доцент,

завідувач кафедри видавничої справи та редагування

Запорізького національного університету

Барбара Н.В.,

orcid.org/0009-0003-9879-5875

кандидат філологічних наук, доцент,

старший викладач кафедри електронних приладів і автоматики
Конотопського інституту Сумського державного університету

Грищенко О.В.,

orcid.org/0000-0002-4361-5705

кандидат філологічних наук,

доцент кафедри журналістики та філології

Приватного закладу вищої освіти «Міжнародний класичний університет імені Пилипа Орлика»

У сучасному суспільстві масова мовленнєва культура є поширеним явищем, що включає в себе популярні способи комунікації в публічному та приватному житті. Вона формується на рівні культури психологічної та політичної, а також в інших сферах життя. Засоби масової інформації, включаючи традиційні та нові медіа, відіграють важливу роль у поширенні та трансляції цих характерних для сучасного суспільства взірців мовленнєвої поведінки. Сучасний мовленнєвий простір в Україні зазнав великих змін в останні роки, які пов'язані з перетвореннями в медійній сфері

та суспільно-політичними процесами в країні. Однією з основних характеристик є зростання ролі і впливу інтернету на мовленнєвий простір. Зараз українці все більше використовують соціальні мережі, месенджери, онлайн-платформи та інші інтернет-інструменти для комунікації та отримання інформації. У статті розглянута проблема впливу суспільно-політичних змін на мовленнєвий простір в Україні в цілому та у сфері мас-медіа зокрема. Розглядаються наслідки змін та перспективи майбутнього в цих галузях. Одним з основних наслідків цих змін є спрощення мовлення та поширення лексичних запозичень, що часто мають іншомовне походження. Також можна відзначити поширення специфічних регіональних практик, таких як говірки, діалекти та соціолекти, які використовуються у мовленні. Особлива увага приділяється мовленнєвій практиці та медіа культурі на тлі розвитку соціальних мереж та технологій. У результаті досліджень було виявлено, що у майбутньому з одного боку, можна спостерігати збільшення кількості лексичних запозичень та спрощення мовлення, а з іншого – розвиток мовленнєвого маніпулювання та використання мови як засобу впливу на суспільство. Тому важливим є забезпечення розвитку медійної грамотності та критичного мислення серед населення для зменшення впливу недостовірної інформації.

Ключові слова: засоби масової інформації, медіа, мовленнєвий простір, медіа культура, суспільно-політичні зміни.

In modern society, mass speech culture is a widespread phenomenon, which includes popular ways of communication in public and private life. This culture is formed at the level of psychological and political culture, as well as in other spheres of life. Mass media, including traditional and new media, play an important role in the dissemination and transmission of these patterns of speech behavior characteristic of modern society. The modern broadcasting space in Ukraine has undergone major changes in recent years, which are connected with transformations in the media sphere and socio-political processes in the country. One of the main characteristics is the growing role and influence of the Internet on the broadcasting space. Nowadays, Ukrainians are increasingly using social networks, messengers, online platforms and other Internet tools for communication and obtaining information. The article examines the problem of socio-political changes on the broadcasting space in Ukraine in general and in the mass media sphere in particular. The consequences of changes and future prospects in these areas are considered. One of the main consequences of these changes is the simplification of speech and the spread of lexical borrowings, often of foreign origin. It is also possible to note the spread of specific regional practices, such as idioms, dialects and sociolects used in speech. Special attention is paid to speech practice and media culture against the background of the development of social networks and technologies. According to the research results, it was found that in the future it is possible to observe an increase in the number of lexical borrowings and simplification of speech, and on the other hand, the development of speech manipulation and the use of language as a means of influencing society. Therefore, it is important to ensure the development of media literacy and critical thinking among the population to reduce the impact of inaccurate information.

Key words: mass media, media, broadcasting space, media culture, socio-political changes.

Постановка проблеми. Одним із провідних регуляторів громадського життя у сучасному світі є рівень мовленнєвої культури суспільства. Мовленнєва культура визначається як домінуючий спосіб комунікації, який використовується більшістю у суспільстві незалежно від статусу та соціальної ролі у житті.

У формуванні цієї культури важливу роль відіграють засоби масової інформації – традиційні та нові медіа, які поширюють та розповсюджують характерні для сучасного суспільства погляди, ідеї та цінності. Сьогодні масмедіа відіграють дуже важливу роль у формуванні громадської думки і впливі на політичні процеси. Зміни в політичній та соціальній сферах змушують масмедіа змінювати свій підхід до висвітлення подій, здійснюючи це з різних точок зору.

На мовленнєвий простір та на мовленнєву культуру зокрема прямий вплив також мають зміни у сфері масмедіа, оскільки у контексті суспільно-політичних змін вони відіграють важливу роль у формуванні громадської думки та у розвитку демократії.

Однією з найбільш відчутних тенденцій є зростання впливу соціальних мереж та інших цифрових медіа на суспільство. Вони стають все

більш популярними, і відбивається це і на мовленнєвому просторі. З'являється все більше сленгових виразів, скорочень та інших особливостей мови, які можуть бути складними для сприйняття людьми, які не використовують ці медіа.

Крім того, зміни в політичній сфері можуть призвести до заміни масмедіа своїх підходів висвітлення подій. Наприклад, у зв'язку з ростом популізму може збільшуватися кількість чуток та неперевіраних інформаційних повідомлень.

Можна вважати, що тема трансформації мовленнєвого простору є дуже важливою і актуальною в сучасному світі, оскільки дозволяє проаналізувати вплив різноманітних факторів на мовленнєвий простір та його трансформацію.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання трансформації сучасного мовленнєвого простору внаслідок дії різних чинників та змін було і залишається об'єктом досліджень таких вчених, як Н. І. Соломенко [7], Н. О. Рябокін [6], Т. В. Нечаско [5], О. Калакура [4] та багатьох інших.

Постановка завдання. Метою статті є аналіз змін у мовленнєвому просторі на прикладі суспільно-політичних подій і новин. Досягнення цієї мети потребує виконання таких завдань, як

дослідження впливу медійних технологій на формування сучасного мовленнєвого простору, аналіз негативних наслідків змін у медійній сфері на рівні мовлення і комунікації та опис позитивних результатів трансформації мовленнєвого простору у сфері масмедіа.

Виклад основного матеріалу. Мова є найважливішим засобом комунікації між людьми та відображає їхні думки, почуття та знання. Вона також відображає систему цінностей та культуру народу, визначає його національний характер, тип взаємодії зі світом та ставлення до нього.

Мова має свій унікальний спосіб сприйняття та концептуалізації світу, відрізняється від інших мов. Володіння культурою мови та її досконале знання дозволяють ефективно впливати на свідомість та емоції інших людей [1, с. 42].

На сучасному етапі Україна стикається з парадоксальною мовною ситуацією, оскільки Конституція передбачає лише одну державну мову, позаяк, російська, вільно функціонує у багатьох регіонах країни.

Україна зосереджує зусилля на підтримці та розвитку української мови, в тому числі шляхом запровадження законодавчих змін та програм розвитку мови. Однак проблеми з використанням української мови в деяких сферах життя залишаються, зокрема в медіа, бізнесі та культурному житті.

Масмедіа виконують ключову роль у формуванні суспільної думки та стали одним із головних інструментів у лінгвокультурному дискурсі. Медіапростір є сукупністю преси, телебачення, радіомовлення та Інтернету, які забезпечують «живий» зворотній зв'язок між адресантами та адресатами у соціальній комунікації. Медіа є надійним джерелом для дослідження динаміки мовленнєвих змін, активних процесів у мові та мовної свідомості сучасного суспільства.

Засоби масової інформації (ЗМІ) в будь-якій країні є потужним засобом обміну думок, поширення та пояснення ідей, акцій та подій, а також мають значний вплив на громадськість. Завдяки різноманітності та суперечливості потоку інформації у світі, неможливо зрозуміти його повністю окремі людині або групі фахівців.

Стабільність та успіх країни на міжнародному рівні залежать від розвитку демократичних інформаційних потоків та від політичної ситуації. Ці показники є важливими для позитивного іміджу країни та її громадян, а також є потрібними для захисту національних інтересів та залучення іноземних інвестицій.

Сучасний медіадискурс являє собою середовище, де мова постійно розвивається та піддається новим трансформаціям. Це відбувається в контексті інноваційних процесів, що відбуваються у суспільстві, на які медіадискурс реагує, вказуючи на позитивні та негативні зміни в соціумі протягом певного періоду часу [6, с. 63].

Останні роки в Україні були насичені суспільно-політичними подіями, які вплинули на мовленнєвий простір країни. Революція Гідності, анексія Криму, війна на сході України, політичні скандали і кризи та повномасштабне вторгнення – всі ці події були варті уваги медіа та громадськості.

У сучасному світі глобалізаційні процеси охоплюють всі сфери життя і є наслідком поширення інформації за допомогою комунікаційних технологій. Людство рухається до єдиної глобальної цивілізації, яка формує єдиний техногенний простір, що конкурує з політичним, культурним та іншими видами різноманітності в світі.

Масова комунікація виступає як важливе джерело політичної соціалізації – процесу засвоєння політичних знань, цінностей, способів та форм політичної участі. Масмедіа відіграли вирішальну роль у якісній зміні політичної системи в Україні і продовжують відігравати значну роль у її функціонуванні.

Нові інформаційні та комунікаційні засоби, засновані на комп'ютерних технологіях, значно полегшують глобальну комунікацію, враховуючи специфіку нашої епохи, коли масові комунікації мають велике значення.

Останні роки в Україні були характеризовані значними змінами в масмедійній сфері (рис. 1).

Рис. 1. Основні суспільно-політичні зміни у масмедійній сфері України

Джерело: [8].

Вище зазначені зміни можуть по-різному впливати на мовленнєвий простір. Можливими змінами можуть бути [4, с. 113]:

Збільшення кількості інформації може призвести до поширення використання скорочень і аббревіатур у мовленні;

– поява нових слів та висловів з інших мов;

– зміна мовленнєвого стилю та використання нових висловлювань, які стають популярними у різних медіаформатах;

– зміна цінностей.

У світі інформаційного суспільства інтернет-журналістика є найбільш динамічною та розвивається найшвидше серед усіх ЗМІ. Тепер кожен, хто користується комп'ютером або смартфоном, може створювати засоби масової інформації, доступні для інших користувачів, не потребуючи особливого технічного обладнання. Це створює нове культурне явище, яке формує інформаційний простір для кожної людини. Онлайн-ЗМІ, включаючи веб-сайти та канали, такі як Telegram, Viber, YouTube, мають велику аудиторію та широкі можливості впливу на неї.

Мовна мода є культурологічним, соціальним та соціолінгвістичним явищем, яке спричинює появу великої кількості англіцизмів, що є однією з характерних тенденцій сучасної мовленнєвої культури і призводить до втрати мовної унікальності, зауважують дослідники.

Хоча запозичення є обґрунтованим лише в разі відсутності власного лексичного засобу в мові, протягом останніх років спостерігається зростаюча тенденція до так званого «невмотивованого» використання іншомовної лексики, зокрема в галузі масової інформації та реклами.

Сучасний ринок товарів і послуг настільки насичений пропозиціями від різних компаній, що повернути і утримати увагу споживачів стає все важче. Тому сьогодні маркетингологи шукають нові інструменти просування товарів і послуг, які б забезпечували стійкий результат і давали можливість постійно отримувати позитивний ефект через зростання продажів [11, с. 25].

Організація і проведення подій з використанням ефективних мовленнєвих засобів можуть допомогти повернути увагу масової аудиторії та залучити її до участі в заході. Крім того, інформаційні технології та медіаресурси є важливими інструментами в просуванні та рекламі подій [2, с. 108]. Проте, популярна назва цього процесу – «event-маркетинг» є запозиченням англійського терміна українською мовою.

Багато таких слів поступово стають невід'ємною складовою сучасної медійної сфери.

Наприклад, в інформаційно-аналітичних програмах провідних українських загальнонаціональних каналів телебачення все частіше можна почути такі запозичення з іноземних мов, як «фейкові новини», «нюсмейкер», «мем», «ентертейтмент», «блеклист», «паркінг», «коворкінг», «драйв», «девелопер», «мейнстрім», «кешбек», «лізинг», «стартап», «кластер», «бебі-бум», «дедлайн» та інші [7, с. 58].

Однією з найвагоміших суспільно-політичних змін у країні в цілому та у масмедійній сфері зокрема є повномасштабне вторгнення. Вторгнення РФ в Україну 24 лютого 2022 року вже стало причиною глобальних геополітичних збурень і проблем. Ця війна трагічно та назавжди змінила життя та долі мільйонів людей в Україні.

Багато тисяч громадян загинули у боях та під час російських обстрілів і насильства, сотні тисяч сімей втратили свої домівки, а мільйони українців стали внутрішніми переселенцями або біженцями, що покинули межі України. Це новий трагічний досвід, а водночас нова актуальна реальність для українського суспільства.

Війна вплинула на зміцнення позиції у суспільстві української мови як єдиної державної, а також закріплення її у просторі масмедіа. На це вказують деякі аспекти:

– інтенсивний розвиток українського художнього, публіцистичного та наукового дискурсу;

– розвиток нових форм поширення словесних продуктів як однієї із форм затвердження змін структури української літературної мови;

– оновлення мови відповідно до трансформацій у художньо-естетичному та науково-технічному розвитку українського суспільства [9, с. 290].

На найвищому рівні керівництва держави повинна існувати офіційна підтримка державної мови, оскільки питання мови є важливим для національної безпеки та майбутнього держави. Тому держава має надавати організаційну, координативну та фінансову підтримку, дбати про збереження та розвиток української мови як в Україні, так і за її межами.

Згідно з дослідженнями, в Україні відбувається протилежний процес у мові XXI столітті порівняно з XIX–XX століттями [7–8]. Якщо раніше мова очищувалася від грубої та буденної лексики та збагачувалася естетично позитивним шаром слів, то зараз спостерігається пейоризація мови, яка є наслідком вседозволеності, що претендує на демократизацію. Словниковий фонд носіїв мови, ЗМІ та навіть поетична сфера заповнюються грубою та просторічною лексикою.

Проте, з 2014 року, та особливо після подій 24 лютого 2022 року, концептуальне бачення світу українців зазнало значних змін, що призвело до кардинальних змін на лексико-семантичному, фразеологічному та словотвірному рівнях мовлення українців, а також до відповідних змін у мовній картині світу. Це, в свою чергу, призвело до впливу мови на тлумачення нових концептів.

У контексті суспільно-політичних процесів в Україні можна відзначити зміни у мовній політиці, зокрема повернення державного статусу українській мові, а також зміни в сприйнятті мови як національного символу та засобу формування ідентичності.

Однак разом з цим з'являються нові виклики та проблеми, зокрема поширення фейкової та неперевіреної інформації, збільшення кількості хейту та дискримінації в мережі тощо.

Нові медіа впливають на зміну норм мовленнєвої культури, що може призвести до зниження якості мови. Сучасний медійний простір не можна вважати прикладом високої мовленнєвої культури, оскільки медіатексти часто містять граматичні та орфографічні помилки, канцеляризми, застарілі вислови та обмежений словниковий запас, у тому числі нестачу синонімів.

Також спостерігається використання вуличної лексики, варваризмів, елементів розмовної мови, активне поширення іноземної лексики, недоліки в побудові фраз та використанні слів у неправильних контекстах [5, с. 185].

Мовлення в нових медіа є унікальним організмом, який розвивається за власними правилами. У мережі часто виникають порушення норм мовленнєвої культури, стилістики, орфографії, викривлення лексики, використання іншомовної лексики, а також набуває популярності використання вульгарних жаргонізмів.

Дотепер нові медіа грають найважливішу роль у поширенні політичних знань. Вони забезпечу-

ють постійний доступ до політичної інформації на цифрових пристроях, а користувачі є активними учасниками процесу створення та поширення контенту [7, с. 59].

Початок активного розвитку нових медіа припав на еру Інтернету. Вони працюють за сучасною моделлю, коли інформація може споживатись цілодобово, а поширення відбувається через різні канали, такі як інтернет, соціальні мережі, мобільні додатки, пуш-сповіщення в браузері, розсилки тощо.

Нові медіа мають значний вплив на формування громадської думки і можуть бути використані для маніпулювання політичними знаннями. Засновники, редактори, кореспонденти та блогери визначають тематичну спрямованість, яка зазвичай відображає їх політичні завдання.

Умови бойових дій сприяють зростанню ролі нових медіа в поширенні політичної інформації. Однак це також створює підґрунтя для інформаційних конфліктів між державами, як показує неправдива політична інформація, яку поширює рф у контексті агресії щодо України.

У цьому контексті дуже важливо підтримувати та пропагувати чистоту та правильність використання рідної мови, незалежно від того, де і як її використовують. З огляду на те, що межі між реальним та віртуальним світом стають все більш розмитими, висока мовленнєва культура має стати прикладом для наслідування.

Негативна трансформація мовленнєвого простору у медіа також проявляється у великій кількості лексичних запозичень і спрощеннях мови з одного боку, та поширенні специфічних регіональних практик, таких як говірки, діалекти та соціолекти, з іншого [8, с. 45].

Нова медіасистема повинна відповідати найкращим європейським та всесвітнім гуманістичним традиціям, які базуються на свободі слова, вільному виборі засобів масової інформації та

Таблиця 1

Наслідки трансформації мовленнєвого простору в Україні

Позитивні наслідки	Негативні наслідки
Можливість ширшого та швидшого поширення інформації	Розповсюдження фейків та недостовірної інформації
Збільшення кількості джерел інформації	Зниження якості мовлення та збільшення кількості помилок
Розвиток нових форм комунікації та спілкування	Використання вуличної лексики, жаргону та інших норм неприйнятних у публічному просторі
Зростання активності громадськості та зміцнення її впливу	Зниження рівня мовної культури в широкому загалі
Покращення можливостей для самовираження та розвитку особистості	Загроза зменшення інтересу до рідної мови та культури

Джерело: [4].

розкріпаченні журналістської діяльності. Це дасть можливість поширювати політичну інформацію, яка ґрунтується на сучасних політичних знаннях.

Із зростанням ролі медіа у житті суспільства відбувається трансформація мовленнєвого простору, що передбачає зміну засобів та форм мовлення, стилю та жанрів, що використовуються в медіа. У зв'язку з цим, на зміну традиційному мовленнєвому простору приходять нові мовленнєві практики, які зумовлені змінами в масмедійній сфері.

Незважаючи на негативний вплив традиційних медіа на мовленнєву культуру українського суспільства, має місце і позитивний досвід створення медійного контенту з високим рівнем мовленнєвої поведінки. Одним з прикладів є створення медійного контенту з високим рівнем мовленнєвої поведінки в Україні, пов'язаний зі створенням українськомовного розмовного проєкту "Громадське радіо". Проєкт має на меті забезпечити доступ до якісної, об'єктивної та незалежної інформації для громадян України та за її межами. "Громадське Радіо" є прикладом того, як з використанням сучасних технологій можна створити якісний медійний контент з високим рівнем мовленнєвої поведінки, що допомагає підвищувати рівень обізнаності громадян з питань важливих для суспільства [3].

Масмедіа в Україні здобули репутацію ефективних посередників між владою та народом, які виконують функцію громадського контролю за діяльністю державних органів. Вони є одним з ключових джерел забезпечення прав людини на отримання інформації про внутрішню та зовнішню політику держави, роботу урядових структур та подій в Україні та за кордоном.

Засоби масової інформації виявляють значний вплив на сучасний політичний процес. Вони відіграють активну роль у формуванні громадської свідомості, впливають на діяльність політич-

них лідерів та інститутів, використовуються як інструменти ведення політичної боротьби, просування конкретних політичних проєктів. Широке використання ЗМІ в політичній боротьбі призвело до медіатизації політики та політизації ЗМІ в Україні.

Висновки. Отже, сучасний мовленнєвий простір переживає трансформацію на тлі суспільно-політичних змін в медійній сфері. Зміна формату мовлення, активізація соціальних мереж, зростання впливу громадської думки та збільшення ролі громадських медіа – це основні наслідки цих змін.

Масмедіа є одним з головних чинників, що визначає мовленнєвий простір в суспільстві. Також на тлі суспільно-політичних змін в масмедійній сфері відбувається трансформація мовленнєвого простору, що може відобразитися у зміні ролі та функцій масмедіа як суспільно-політичного інституту.

Трансформація мовленнєвого простору в умовах суспільно-політичних змін в Україні має як позитивні, так і негативні наслідки. Важливо забезпечити захист від фейків та недостовірної інформації, сприяти підвищенню рівня мовної культури та розвитку нових форм комунікації, які б дозволяли зберігати важливі цінності та традиції української мови та культури.

Важливим є досягнення високого рівня мовлення у масмедійній сфері для підвищення загального рівня масової мовленнєвої культури. Також важливо забезпечувати високу якість медійного контенту та сприяти розвитку критичного мислення у громадян, щоб зменшити негативні наслідки трансформації мовленнєвого простору.

Перспективами подальших досліджень може бути дослідження впливу інтернет-комунікацій на мовленнєвий простір та його трансформацію, а також вивчення впливу соціальних мереж на формування мовленнєвих практик української мови.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Аксьонова В.І., Скловський І.З. Трансформація українського суспільства на зламі тисячоліть. *Перспективи. Соціально-політичний журнал*. 2022. № 1. С. 41–47.
2. Ігнатенко Р. Event-маркетинг як різновид креативних рішень маркетингової діяльності. *Фінансові стратегії інноваційного розвитку економіки*. 2022. № 1(53). С. 107–110.
3. Історія успіху: Громадське – Головне незалежне розмовне радіо в Україні. URL: <https://euneighbourseast.eu/uk/news/stories/istoriya-uspihu-gromadske-golovne-nezalezhne-rozmovne-radio-v-ukrayini/> (дата звернення 23.04.2023).
4. Калакура О. Сучасні мовно-культурна процеси в умовах трансформації інформаційного простору України. *Society. Document. Communication. Соціум. Документ. Комунікація*. 2020. № 9. С. 112–130.
5. Нечасенко Т.В. Мовленнєва практика у постмодерному культурлінгвістичному просторі мас-медіа. *Питання культурології*. 2021. № 37. С. 181–190.

6. Рябокін Н. О., Капіталова Т. І. Медійний дискурс як сфера суспільної комунікації. *Нова філологія*. 2023. № 87. С. 62–66.
7. Соломенко Л. І. Мовленнєва культура початку XXI століття в контексті феномену нових медіа. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв* 2022. № 3. С. 57–62.
8. Соломенко Л. І. Особливості впливу сучасних засобів масової інформації на формування та розвиток масової мовленнєвої культури. *Культура і сучасність: альманах*. 2022. № 2. С. 42–48.
9. Сукаленко Т., Сірант А. Тенденції розвитку мілітарної лексики в сучасному медійному дискурсі. *Фінанси, економіка, право vs війна: збірник тез Міжнародного конгресу (м. Ірпінь, 27 квітня 2022 р.)*. Ірпінь, 2022. С. 289–293.
10. Шайгородський Ю. Масмедіа як суспільно-політичний інститут: структура і функції. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова*. 2022. № 31. С. 26–34.
11. Karapetov A., Rakhimov T. Future event-marketing in an economically unstable environment. *Futurity Economics&Law*. 2021. No 1(2). P. 20–28.

УДК 811.161.2'367.335

DOI <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2023.28.2.3>

ФОКУСНО-ЕКСПЛІЦИТНІ КІЛЬКІСНО АСИМЕТРИЧНІ СКЛАДНІ СПОЛУЧНИКОВІ РЕЧЕННЯ

FOCUS-EXPLICIT QUANTITATIVELY ASYMMETRIC COMPLEX CONJUNCTIVE SENTENCES

Полозова О.О.,

orcid.org/0000-0002-6780-1764

кандидат філологічних наук,

доцент кафедри українознавства і лінгводидактики

Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди

Стаття присвячена розгляду складних сполучникових речень з фокусно-експліцитною кількісною асиметрією. Актуальність дослідження зумовлена потребою узагальнити відомості про конструкції, які є складними за формальною організацією, а з погляду семантичного змісту збігаються з простими реченнями.

Метою дослідження є визначення кола складних сполучникових речень сучасної української мови з фокусно-експліцитною кількісною асиметрією. Основними завданнями дослідження є: виявити й схарактеризувати складні сполучникові речення з фокусно-експліцитною кількісною асиметрією; окреслити чинники й механізми творення формально-змістової кількісної асиметрії в складних сполучникових реченнях; простежити когнітивно-прагматичні причини формування речень з фокусно-експліцитною кількісною асиметрією.

У результаті аналізу серед складносурядних речень було виявлено поліпредикативні конструкції, що позначають одну денотативну ситуацію, у розділових, зіставно-протиставних і пояснювальних реченнях, а серед складнопідрядних – у займенниково-співвідносних, а також у деяких розрядах детермінантних речень. Спільним у цих складних сполучникових речень є те, що їхня форма відповідає структурним схемам певних типів речень, а зміст (обсяг інформації), що репрезентований предикативними частинами, тотожний одній диктумній пропозиції (денотативній ситуації). З'ясовано, що когнітивними причинами появи таких конструкцій на рівні складносурядного класу є найчастіше невизначеність мовця в сприйнятті дійсності або у варіантах її номінації, а на рівні складнопідрядного, навпаки, – визначеність із виразним фокусом бачення конкретної ситуації на тлі пресупозиції про існування інших типових ситуацій. У прагматичному аспекті на рівні як сурядних, так і підрядних простежується та сама закономірність: синтаксичне формальне ускладнення слугує засобом досягнення мовцем певних прагматичних ефектів (акцентуації уваги, підсилення, утвердження своєї думки, зняття із себе відповідальності за констатацію чогось тощо).

Ключові слова: складносурядне речення, складнопідрядне речення, кількісна асиметрія, диктумна пропозиція, монопропозитивна семантика.

The article is devoted to the consideration of complex conjunctive sentences with focus-explicit quantitative asymmetry. The relevance of the study is determined by the need to summarize information about constructions that are complex in terms of formal organization, but from the point of view of semantic content, they coincide with simple sentences.

The purpose of the study is to determine the range of complex conjunctive sentences of the modern Ukrainian language with focus-explicit quantitative asymmetry. The main tasks of the research are: to identify and characterize complex